

Voorstel Gemeenteraad VII- B

Onderwerp	vaststellen consequenties participatieproces 'Enschede wekt op'		
Portefeuillehouder	Agendaletter B		
Programma	DF	Aangeboden aan Raad	14 maart 2017
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	1700031550

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. Bij de te ontwikkelen structuurvisie energie (Energievisie) uit te gaan van de volgende uitgangspunten van beleid:
 - a. het concentratiegebied voor windenergie bestaat uit de werklocaties de Grote Plooy, de Marssteden (met inbegrip van een strook grond aan de noordzijde van de Windmolenweg), de Josink Es, het Transportcentrum, het Havengebied, het Euregiobedrijventerrein en een zone langs de RW35 (zoals aangeduid in fig. 1 in dit voorstel);
 - b. het concentratiegebied voor zonne-energie bestaat uit de bebouwde kom, de voormalige vliegbasis Twenthe, de Usseler Es, een zone langs de RW35 en de Boeldershoek (zoals aangeduid in fig. 2 in dit voorstel);
 - c. het vrijwaringsgebied voor zonnepanelen en windturbines bestaat uit de Natura 2000-gebieden 'Aamsveen' en 'Lonnekermeer (zoals aangeduid in fig. 3 in dit voorstel);
 - d. voor het overige geldt dat energieprojecten slechts worden gefaciliteerd, wanneer zij op voldoende draagvlak kunnen rekenen.
2. Een energiemix na te streven die recht doet aan het participatieproces.
3. Het college opdracht te geven de haalbaarheid en de gevolgen van de realisatie van een zonnepark op de bolling, c.q. de krans van de Usseler Es nader in beeld te brengen.
4. Als beleidsuitgangspunt voor de ontwikkeling van bestemmingsplannen vast te stellen, dat het bij woningen in het buitengebied, waarvan het dak niet of minder geschikt is voor het leggen van zonnepanelen, mogelijk is tot 100 m² aan zonnepanelen op maaiveldniveau te plaatsen.

Inleiding

We zullen moeten overschakelen op duurzame bronnen van energie, als we toekomstige generaties in staat willen stellen om de aarde op dezelfde manier te gebruiken als wij hebben gedaan en we voor onze energievoorziening niet afhankelijk willen zijn van instabiele regio's.

De energietransitie biedt volop kansen. Voor ons bedrijfsleven is er perspectief op werk. Er moeten zonnepanelen, windturbines, warmtepompen en vergistingsinstallaties worden geplaatst en Enschede telt nog veel te verduurzamen gebouwen. Een verdienmodel is er ook voor onze kennisintensieve bedrijven, die met hun innovaties de energietransitie kunnen aanjagen.

De energietransitie vraagt om zowel energiebesparing als het duurzaam opwekken van energie. Beide kunnen leiden tot een versterking van de sociaal-economische structuur van Enschede. Energiebesparing draagt bij aan stabilisering van de energielasten. En wanneer inwoners financieel kunnen participeren in lokale energieprojecten vloeit het geld dat in deze regio aan energie wordt uitgegeven terug naar de lokale gemeenschap. En voor het buitengebied geldt dat de agrarische sector het moeilijk heeft, dat er een wens is om de ruimtelijke kwaliteit te bestendigen en waar mogelijk te verbeteren, maar dat daarvoor economische dragers nodig zijn. Energieprojecten kunnen in die zin van betekenis zijn.

Op 8 juni 2015 stelde u het Actieplan duurzaamheid vast. Het Actieplan duurzaamheid bevat een opsomming van de speerpunten van beleid en een aanpak voor de realisatie daarvan. Voor het speerpunt energie werd het volgende doel vastgelegd:

- in 2030 bedraagt het op Enschedees grondgebied opgewekte aandeel duurzame energie ten minste 12 procent en
- in 2050 is dat aandeel hernieuwbare energie toegenomen tot ten minste 27 procent.

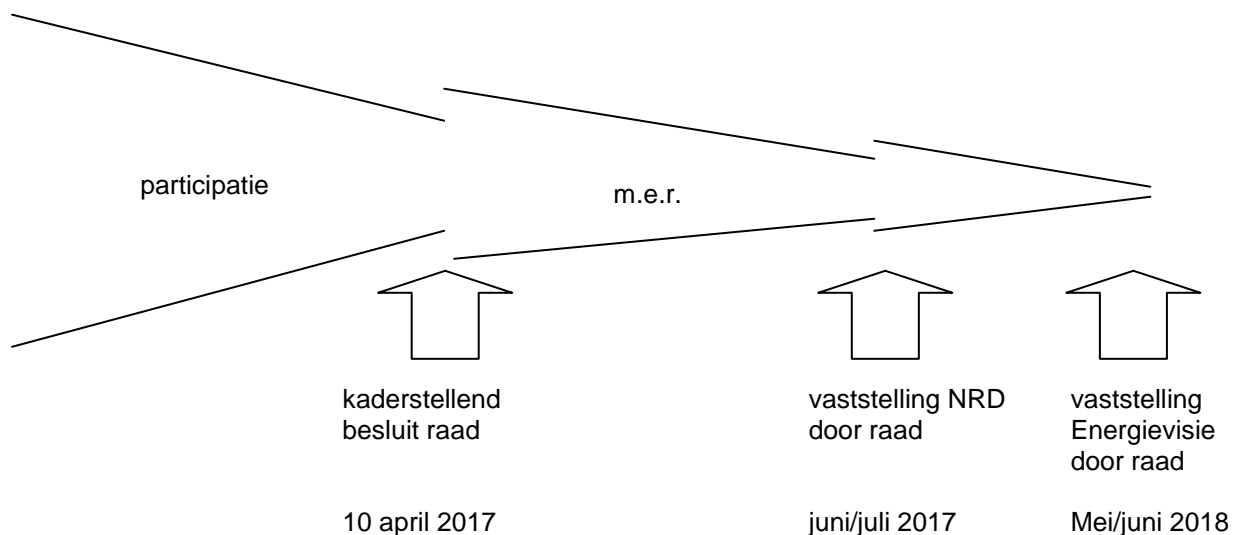
Aan de keuze voor deze doelstelling lag een onderzoeksrapport van ECN ten grondslag, waarin –rekening houdend met voortgaande energiebesparing- de toekomstige energiebehoefte van Enschede is geraamd en waarbij het in Enschede beschikbare potentieel aan duurzame energie is vastgesteld.

In Enschede bestaan de mogelijkheden om duurzame energie op te wekken in hoofdzaak uit windenergie, zonne-energie (PV-panelen en zonneboilers) en energie uit biomassa en mest (biomassaketels en biovergisters). De hiervoor beschreven opgave kan deels worden opgelost door het leggen van zonnepanelen of zonneboilers op bestaande daken en het verwerken van (meer) biomassa en mest voor het opwekken van duurzame energie. Een deel van dit potentieel aan duurzame energie zal echter nooit, of in ieder geval niet in de komende decennia, worden ontsloten. In het geval van zonne-energie omdat de dakconstructie daarvoor ongeschikt is, het dak in de schaduw van bomen of een ander gebouw ligt, of de eigenaar er simpelweg geen brood in ziet. En in het geval van biomassa omdat er niet, of op een andere manier (bijvoorbeeld compostering) gebruik van wordt gemaakt.

Vanwege deze onzekerheden is uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid dat het in 2030 gerealiseerde aandeel duurzame energie uit het potentieel aan energie uit mestvergisting, zonnepanelen op daken, warmteboilers, kleine (urban) windturbines en biomassa niet meer bedraagt dan 30 procent. Bij dit uitgangspunt bestaat de ruimtelijke opgave in de periode tot 2030 uit het vinden van locaties die opgeteld voorzien in 555 Terajoule aan zonne- en of windenergie. Dit is de energie die overeenkomt met de jaarlijkse productie van 19 windturbines van het type dat in Bad Bentheim is te vinden, of 141 hectare (netto) aan velden met zonnepanelen.

Het is de bedoeling in de vorm van een structuurvisie energie (Energievisie) duidelijkheid te geven over de locaties die in de toekomst voor het opwekken van duurzame energie gebruikt kunnen worden. Bij de voorbereiding daarop maken we gebruik van een milieueffectrapportage; een instrument waarmee de gevolgen voor het milieu inzichtelijk worden gemaakt. Bij de voorbereiding van een milieueffectrapport is de vaststelling van de notitie reikwijdte en detailniveau (hierna: NRD) een belangrijk moment. Dat is het moment waarop wordt bepaald welke alternatieven er onderzocht moeten worden.

In het onderstaande schema wordt toegelicht welke plaats het besluit, dat nu van u wordt gevraagd, inneemt in de aanloop naar de vaststelling van de structuurvisie energie (Energievisie).

Beoogd resultaat

Met dit bestuursvoorstel worden de volgende resultaten beoogd:

- Een kaderstellend besluit van uw raad voor de te ontwikkelen structuurvisie energie (Energievisie).
- Een richtlijn voor de na te streven mix tussen zonne- en windenergie.
- Een procesafspraken over het in beeld brengen van de haalbaarheid en de gevolgen van de realisatie van een zonnepark op de bolling, c.q. de krans van de es.
- Het formuleren van een beleidsuitgangspunt over zonnepanelen bij woningen in het buitengebied, zodat hiervoor een regeling kan worden getroffen in bestemmingsplannen.

Argumenten

1.1 *Via de campagne 'Enschede wekt op' is geïnventariseerd hoe de Enschedese bevolking aankijkt tegen het binnen de gemeentegrenzen opwekken van duurzame energie.*

In de periode september 2016 – februari 2017 is de bevolking van Enschede in het kader van de campagne 'Enschede wekt op' via reclameborden, advertenties in de Tubantia en Huis-aan-Huis en een huis aan huis verspreide folder opgeroepen om zelf zo veel mogelijk duurzame energie op te wekken. Tegelijkertijd werden inwoners, bedrijven en instellingen gevraagd mee te denken bij de zoektocht naar geschikte locaties voor het opwekken van zonne- en of windenergie. Tegen deze achtergrond werd er een website in het leven geroepen (www.enschedewektop.nl), waarop een enquête kon worden ingevuld en werden er bijeenkomsten georganiseerd. Later gingen ook de Tubantia en Stawel over tot het uitzetten van een enquête.

De informatie die de afgelopen maanden is verzameld, is gebundeld in de nota 'Enschede wekt op', die als bijlage 1 is toegevoegd aan dit bestuursvoorstel.

De uitkomsten van het participatieproces.

De Enschedese bevolking blijkt zich bewust te zijn van de noodzaak van de energietransitie. Over de manier waarop dat moet gebeuren lopen de meningen uiteen.

Zonne- of windenergie

Een kleine minderheid van de bevolking (9,8 %) lijkt de oplossing van het energievraagstuk uitsluitend in windturbine te zoeken. De groep die een mix van zonne- en windenergie bepleit (44,1 %) is bijna even groot als de groep die meent dat we in Enschede uitsluitend voor zonne-energie moeten kiezen (46,1 %).

De inwoners in het buitengebied kijken daar anders tegenaan. Het draagvlak voor grote windparken onder hen is laag (9,8 %) en een meerderheid (85,7 %) ziet in de eigen omgeving geen ruimte voor windmolens. 9 Agrariërs/landgoedeigenaren hebben aangegeven mogelijkheden te zien voor de plaatsing van windturbines op eigen erf. De animo voor kleine zonneparken is groter. Bijna de helft (45,2 %) van de door Stawel geënquêteerden staat hier positief tegenover en 43 landeigenaren gaven aan hiervoor op eigen grond kansen te zien.

Locaties

Op verschillende manieren is gevraagd naar locaties die zich lenen voor het opwekken van duurzame energie. Tijdens de participatie- en ontwerp sessies werd er vaak op gewezen dat er goed moet worden gekeken naar de mogelijkheden in het bebouwde gebied. Ieder zonnepaneel dat daar kan worden neergelegd is er één die niet in het buitengebied hoeft te worden geplaatst. Een deel van de oplossing schuilt dus in een dubbelgebruik van de ruimte die er in de bebouwde kom is.

Veel genoemde locaties voor het opwekken van duurzame energie zijn de voormalige vliegbasis Twenthe, industrieterreinen, de zone langs de RW35, de Boeldershoek en de Usseler Es.

Als te sparen gebieden werden waardevolle cultuurhistorische gebieden en natuurgebieden genoemd. Velen noemden daarbij het Aamsveen in het bijzonder.

Door de Tubantia is specifiek gevraagd naar de mogelijkheden die respondenten zien voor de plaatsing van zonnepanelen of windturbines aan de rand van het Aamsveen en de bouw van een windturbine op het UT-terrein of het Rutbeek. De respondenten die deze enquête invulden zagen daarin in meerderheid geen probleem. De bewoners van het zuidoostelijk deel van het buitengebied hebben echter ondubbelzinnig duidelijk gemaakt niets te voelen voor een windpark of groot zonnepark in hun directe woonomgeving.

Verdeling lasten en lusten

Wat op veel bijeenkomsten onderwerp van gesprek is geweest, dat is de manier waarop de lasten en de lusten op een eerlijke manier verdeeld kunnen worden. Gevreesd wordt dat, als de gemeente eenmaal tot aanwijzing van locaties is overgegaan, ontwikkelaars het op een akkoordje gooien met grondeigenaren en tot de ontwikkeling van energieprojecten overgaan. Waarna de omgeving met lege handen achterblijft, maar wel met de nadelige gevolgen geconfronteerd wordt. Van de gemeente worden maatregelen verwacht om dit soort praktijken te voorkomen. Omwonenden en inwoners moet de mogelijkheid worden geboden om financieel te kunnen participeren in energieprojecten die op Enschedees grondgebied worden gerealiseerd. Bijkomend voordeel is dat het geld dat we in deze regio aan energie uitgeven weer terugvloeit naar de lokale gemeenschap.

1.2 *Het is wenselijk op basis van de uitkomsten van dit participatieproces kaders vast te stellen voor de te ontwikkelen structuurvisie energie (Energievisie).*

Er is behoefte aan een visie ten aanzien van de manier waarop we onze energiedoelstelling kunnen halen. Een visie die duidelijk maakt:

- welke locaties zich lenen voor het grootschalig opwekken van duurzame energie;
- welke bronnen van duurzame energie we daarbij zullen inzetten;
- welke realisatiestrategie daarbij wordt voorgestaan.

Op 26 november 2011 heeft u de structuurvisie Enschede vastgesteld. In die structuurvisie is een ter weerszijden van de Westerval gelegen gebied aangewezen als zoeklocatie voor windenergie. En die locatiekeuze is weer terug te voeren op een in 2008 uitgevoerde beleidsverkenning. De visie van toen geeft een minder compleet dan het nu gelopen participatieproces EWO. De bevolking is hierbij concreet gevraagd om input over zowel wind als zonne-energie. De vertaling van deze input vindt u terug in deze nota.

Vanwege de hiervoor genoemde redenen wordt er nu een structuurvisie energie (Energievisie) voorbereid. Daarbij zal zorgvuldig tewerk worden gegaan. Dit impliceert dat:

- recht moet worden gedaan aan de uitkomsten van het participatieproces, zonder de belangen van degenen met een minderheidsopvatting te bagatelliseren,
- wet- en regelgeving worden gerespecteerd,
- de gevolgen van de verschillende opties goed in beeld worden gebracht,
- er oog is voor de uitvoerbaarheid van de voornemens.

Via het voorliggende voorstel wordt u uitgenodigd het speelveld voor de ontwikkeling van de Energievisie af te bakenen.

Dit gebeurt door de aanwijzing van:

- Concentratiegebieden voor windenergie. Het gaat daarbij om locaties langs de RW35 en onze bedrijvenlocaties.

Ingeschat wordt dat in het hiernaast aangeduide concentratiegebied voor windenergie ruimte is voor minimaal 4 en maximaal 8 windturbines.

Fig. 1. Concentratiegebied voor windenergie.

- Concentratiegebieden voor zonne-energie. Tot het concentratiegebied voor zonne-energie worden gerekend de voormalige vliegbasis Twenthe, de bebouwde kom, de Boeldershoek, de zone langs de RW35 en de Usseler Es.

Ingeschat wordt dat binnen het concentratiegebied voor zonne-energie 66 tot 106 hectare voor het plaatsen van zonnepanelen (in een veldopstelling) kan worden gevonden.

Fig. 2 Concentratiegebied voor zonne-energie.

- Uitsluitingsgebieden. Dit zijn gebieden die worden gevrijwaard van zonnepanelen en windturbines. Als uitsluitingsgebied worden aangewezen het Lonnekermeer en het Aamsveen, twee Natura 2000-gebieden.

Fig. 3 Uitsluitingsgebieden.

- Zoekgebieden voor duurzame energie (participatiegebieden). In het resterende deel van de gemeente, het zoekgebied voor duurzame energie, worden energieprojecten slechts gefaciliteerd, wanneer zij op voldoende draagvlak kunnen rekenen.

Stawel, Enschede Energie en het Groen Beraad worden uitgenodigd om ten aanzien van dit gebied locaties aan te reiken die gebruikt kunnen worden voor het opwekken van duurzame energie.

Fig. 4 Het zoekgebied voor duurzame energie.

We verwachten dat binnen de concentratiegebieden voor zonne- en windenergie, zoals dat hiervoor is gedefinieerd, een oplossing kan worden gevonden voor het leeuwendeel van de opgave (schatting: 60 tot 100 procent). Voor het dan nog resterende deel van de opgave moeten locaties worden gevonden in het hierboven afgebeelde zoekgebied voor duurzame energie.

1.3 Door de vaststelling van het Actieplan duurzaamheid is er bestuurlijk ruimte gecreëerd voor de plaatsing van windturbines in Enschede.

Op 11 november 2014 nam de gemeenteraad bij de vaststelling van de Gids buitenkans 2014 een amendement aan van het raadslid Wijfjes (CDA). Besloten werd daarbij tot het schrappen van een in dit document opgenomen passage over windenergie en de discussie over windenergie te voeren na afronding van de pilot 'loket buitengebied'. Het loket buitengebied is de pilotfase voorbij. Het participatietraject EWO beschouwen wij als die gewenste en nu dus uitgevoerde discussie over windenergie.

1.4 Regels die samenhangen met de vliegveiligheid beperken de mogelijkheden voor het bouwen van windturbines, maar maken de bouw ervan niet onmogelijk.

Op 1 maart 2017 stelden provinciale staten het luchthavenbesluit vast. Eerder werden de gevolgen daarvan verkend door NLR. Voor de aangewezen windconcentratiegebieden lopen de toegestane maximale bouwhoogtes uiteen. Omgeving Twence, onder aanvliegroute gelegen, kent een maximale hoogte van 110 meter. Ter hoogte van de Windmolenweg en het Havengebied is de maximale bouwhoogte 195 tot 200 meter.

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening bevatten regels ter voorkoming van verstoring van het radarbeeld. Deze regelingen bepalen dat er onderzoek moet worden gedaan naar de verstoring van het radarbeeld. Dat radarverstoringgebied strekt zich over

Enschede uit. In voorkomende gevallen is het aan de minister van Defensie om de aanvaardbaarheid van verstoring van het radarbeeld te beoordelen.

Een eerste verkenning wijst uit dat de problematiek van de radarverstoring oplosbaar is.

Het MST beschikt over een landingsplatform voor een traumahelicopter. Daarvoor werden in het verleden aanvliegroutes vastgesteld. Die aanvliegroutes lopen in oostelijke en westelijke richting. Gelet op de situering en hellingshoek van de aanvliegroutes wordt verwacht dat deze de bouw van windturbines niet in de weg hoeven te staan. Nader overleg met de helicopterplatformbeheerder van het MST en de Inspectie Leefomgeving en Transport zal hierover duidelijkheid gaan verschaffen.

2.1 *We streven naar een evenwichtige mix aan duurzame energie.*

Zonne- en windenergie zijn niet altijd in dezelfde omvang beschikbaar. Zo zit tussen de zomer- en winteropbrengst van zonnepanelen ongeveer een factor 10. Dat betekent dat zonne- en windenergie altijd onderdeel moeten zijn van een groter systeem met andere flexibele bronnen van elektriciteit. Om tot een volledig duurzame energievoorziening te komen, zijn alle opties nodig. Welk aandeel zonnestroom in de elektriciteitsmix zal hebben, zal in grote mate afhangen van de ontwikkelingen op het gebied van elektriciteitsopslag (voor korte en langere periodes) en van het uitbreiden van de elektriciteitsverbindingen met andere landen. Zonne-energie is dus geen alternatief voor windenergie of biomassa. Deze technologieën vullen elkaar juist goed aan.

In Enschede willen we bijdragen aan een evenwichtige mix van duurzame energie. Bij de vaststelling van het Actieplan duurzaamheid bent u, voor de periode 2014 – 2018 weliswaar, er vanuit gegaan dat er in Enschede net zoveel energie uit wind- als uit zonneparken geproduceerd moet worden (3 windturbines en 21 hectare aan zonnepanelen). Die verhouding tussen het aanbod aan zonne- en windenergie is niet in beton gegoten. Voorgesteld wordt een energiemix na te streven die recht doet aan het participatieproces.

Voor de kenmerkende eigenschappen van zonne- en windenergie wordt op deze plaats korthedshalve verwezen naar de infographic, die als bijlage 2 aan dit voorstel is toegevoegd.

3.1 *De Usseler Es is een voor de hand liggende locatie voor het opwekken van duurzame energie.*

De Usseler Es neemt bij de zoektocht naar geschikte locaties voor de grootschalige opwekking van duurzame energie een bijzondere positie in. In het voorjaar van 2015 hebben wij namelijk al overwogen een deel van dit gebied in te zetten voor de bouw van een zonnepark. Daar is op dat moment van afgezien na een afwijzend advies van de stadsdeelcommissie West. De belangrijkste overweging daarbij was dat er geen overleg had plaatsgevonden met omwonenden en het voorstel ook niet kon rekenen op draagvlak onder belangengroepen, zoals Stawel en de Vereniging tot behoud van Usselo en de Usseler Es.

De Usseler Es is in de enquête die kon worden ingevuld op de website www.enschedewektop.nl een veel genoemde locatie voor het opwekken van duurzame energie. Ook tijdens de ontwerpessies en de participatiebijeenkomsten werd de Usseler Es in dit verband regelmatig genoemd. En op de door Tubantia gestelde vraag 'mogen er zonnepanelen of een windturbine op de Usseler Es komen', antwoordde 65 procent met ja.

Maar er zijn meer redenen waarom de Usseler Es een voor de hand liggende locatie is voor het opwekken van duurzame energie, namelijk:

- het terrein is deels voorzien van een bestemming die de realisatie van een zonnepark toestaat;
- het merendeel van de gronden is van de gemeente (en daardoor nagenoeg per direct beschikbaar voor deze doeleinden);
- de locatie voldoet aan het in voorbereiding zijnde provinciale beleid voor zonneparken;
- de inrichting van een zonnepark op deze locatie is vanuit een landschappelijk perspectief acceptabel;
- het terrein is gelegen in de nabijheid van een 110-kV-station (De Marssteden), waardoor de kosten voor aansluiting op het hoogspanningsnet beperkt kunnen blijven.

3.2 *De Vereniging tot behoud van Usselo en de Usseler Es (hierna: VBU) en de Buurtkring Usselo hebben voorgesteld meerdere zonnenvelden in de kranen van de es aan te leggen.*

De VBU en de buurtkring Usselo hebben op verzoek van de gemeente Enschede nagedacht over de vraag welke percelen op de Usseler Es zich het best lenen voor de realisatie van een zonnepark. Naar aanleiding daarvan is onderstaande prent opgesteld. Acceptabele locaties voor het leggen van zonnepanelen zijn daarin door hen blauw gemarkeerd.

Aan medewerking van de VBU en de buurtkring Usselo aan dit initiatief (hun voorkeur gaat uit naar handhaving van de huidige situatie) werden de navolgende wensen verbonden:

- de bouwhoogte van de panelen is niet meer dan 1,5 meter;
- de bedrijvenbestemming moet komen te vervallen;
- voor omwonenden is er de mogelijkheid om financieel te participeren in het energieproject.

3.3 Het voorstel van de VBU en de Buurtkring Usselo kreeg bijval, maar ontmoette ook veel kritiek.

Op 1 februari vond er een inloopavond plaats in restaurant de Hanninkshof, die van tevoren was aangekondigd in Huis aan huis en die voor iedereen toegankelijk was. Deze inloopbijeenkomst was bedoeld om te toetsen in hoeverre het voorstel van de VBU en de Buurtkring Usselo kon rekenen op draagvlak onder omwonenden en andere belanghebbenden.

Er was gelegenheid om de mening over het voorstel op een daarvoor ontworpen formulier aan te geven. Ook kon er digitaal op het voorstel worden gereageerd. In totaal is hiervan door 45 mensen gebruik gemaakt. Van de ingekomen reacties is een verslag gemaakt, dat als bijlage 3 aan dit voorstel is toegevoegd.

3.4 Voor het voorstel van de VBU en de buurtkring Usselo bestaat een voor de hand liggend alternatief.

De reacties die we ontvingen op het voorstel van de VBU en de Buurtkring Usselo (zie argument 2.2) geven aanleiding het voorstel van de VBU en de Buurtkring Usselo af te zetten tegen een voor de hand liggend alternatief, te weten de realisatie van een zonnepark op de bolling van de es. De hiernaast afgebeelde tekening maakt duidelijk in welk deel van de es in dat geval de oplossing wordt gezocht.

De resultaten van de hiervoor bedoelde vergelijking zijn weergegeven in de tabel die is terug te vinden in paragraaf 2.3.3. van de nota Enschede wekt op.

3.5 Het is gewenst de gevolgen van de realisering van een zonnepark op de bolling, c.q. in de krans van de es nader te onderzoeken.

In september 2016 hebben wij u schriftelijk geïnformeerd over de programmering van werklocaties. In dat schrijven hebben wij u meegedeeld dat het aanbod van bedrijventerreinen in de regio Twente de komende 10 jaar hoger is dan de te verwachten vraag (op het moment van schrijven werd er ca 128 ha bedrijventerrein te veel aangeboden).

De provincie Overijssel probeert hierover in overleg met de Twentse gemeenten tot een oplossing te komen. Dit kan consequenties hebben voor de Usseler Es als bedrijvenlocatie. Bij de uitwerking van de regionale

bedrijfsterreinenvisie voor Enschede, die de komende maanden gaat plaatsvinden, zal hierover duidelijkheid ontstaan. Het resultaat daarvan zal in juni/juli van dit jaar ter bespreking aan u worden aangeboden.

De gevolgen voor de regionale bedrijfsterreinenprogrammering en het MPG van de realisering van een zonnepark op de bolling, c.q. de krans van de es zullen in beeld worden gebracht voordat u wordt gevraagd een definitief besluit te nemen over de terbeschikkingstelling van de Usseler Es voor de realisatie van een zonnepark.

4.1 *Er is behoefte aan een regeling voor het plaatsen van zonnepanelen bij woningen in het buitengebied.*

Daken van woningen zijn niet altijd geschikt voor het leggen van zonnepanelen. In sommige gevallen biedt een dak van een bijgebouw dan soelaas. Als ook dat niet mogelijk is, dan zijn in het stedelijk gebied doorgaans de mogelijkheden uitgeput om op eigen grond zonnepanelen te plaatsen. In het buitengebied is dat anders. Daar zijn er vaak ook mogelijkheden om zonnepanelen op maaiveldniveau te plaatsen.

4.2 *Via een parapluplan kan dit knelpunt worden opgelost.*

Voor het buitengebied gelden verschillende bestemmingsplannen. Die bestemmingsplannen kunnen gelijktijdig worden herzien via een parapluplan. Voorgesteld wordt om -vooruitlopend op de vast te stellen structuurvisie energie (Energievisie)- als uitgangspunt van beleid vast te stellen dat het bij woningen in het buitengebied, waarvan het dak niet of minder geschikt is voor het leggen van zonnepanelen, mogelijk is tot 100 m² aan zonnepanelen op maaiveldniveau te plaatsen. Op basis daarvan kan er hiervoor een voorziening worden getroffen in de daarvoor in aanmerking komende bestemmingsplannen.

Kanttekeningen

1. *De uitvoering van ons duurzaamheidsbeleid heeft in 2016 tot substantiële resultaten geleid, maar voor het behalen van de energiedoelstelling zijn extra maatregelen nodig.*

Sinds de vaststelling van het Actieplan duurzaamheid zijn er serieuze stappen gezet richting de gemeentelijke energiedoelstelling. Voor de in 2016 bereikte resultaten wordt korthedshalve verwezen naar bijlage 4. De aanwijzing van locaties voor de opwekking van grootschalige vormen van zonne- en windenergie blijft echter noodzakelijk.

2. *Er is nader onderzoek nodig naar de geschiktheid van locaties voor het grootschalig opwekken van zonne- en windenergie.*

Een eerste beoordeling heeft uitgewezen dat de middels dit besluit aan te wijzen concentratiegebieden voor zonne- en windenergie in beginsel geschikt zijn voor het beoogde doel. De beoordeling van de haalbaarheid en geschiktheid van deze locaties vergt echter nog wel nader onderzoek. De Wet milieubeheer bevat een instrument dat daarvoor bij uitstek geschikt is, namelijk een milieueffectrapportage (m.e.r.). Daarvan zal bij de voorbereiding van de structuurvisie energie (Energievisie) gebruik worden gemaakt.

Het in dit kader te verrichten onderzoek zal zich uitstrekken over de gehele gemeente Enschede en zich niet beperken tot de hiervoor beschreven concentratiegebieden. De inzet is er namelijk op gericht om in het milieueffectrapport ook locaties te laten benoemen uit het zoekgebied voor duurzame energie. Dit uitgangspunt lijkt op gespannen voet te staan met voornemen Stawel, Enschede Energie en het Groen Beraad daarin het voortouw te laten nemen, maar dat hoeft het niet te zijn. Op de eerste plaats zullen genoemde organisaties actief betrokken worden bij de voorbereiding van het m.e.r. en hebben ze dus gelegenheid om daarbij een inbreng te leveren. Daar komt bij dat het denkbaar is dat het milieueffectrapport een set aan beleidsregels/voorwaarden kan opleveren voor de aanwijzing van locaties voor zonne- en windenergie, zonder dat locaties daarbij nauwgezet worden bestempeld als geschikt voor het opwekken van zonne- en of windenergie.

Het heeft weinig zin om locaties voor het opwekken van zonne- en of windenergie aan te wijzen, als de businesscase daarvoor niet sluitend te maken is. Tijdens de komende maanden zal er daarom ook naar de haalbaarheid van energieprojecten binnen de concentratiegebieden worden gekeken.

3. *Naar haalbaarheid (ultradiepe)geothermie wordt onderzoek gedaan.*

Op 14 november 2016 nam de gemeenteraad de motie 'Verkenning mogelijkheden geothermie' aan. Hierbij werd het college opgeroepen om te verkennen of Enschede één van de steden kan zijn waar de komende jaren warmte uit de diepe ondergrond wordt benut voor de verwarming van woningen en bedrijfsgebouwen.

Onlangs is opdracht verstrekt om de haalbaarheid van (ultradiepe) geothermie in Enschede nader te verkennen. De resultaten daarvan worden juni/juli 2017 verwacht.

4. *Van de gemeente wordt veel gevraagd, maar zij kan het niet alleen.*

Bij het vraagstuk van de energietransitie heeft de gemeente verschillende rollen. Op de eerste plaats mag van de gemeente worden verwacht dat zij het goede voorbeeld geeft. Dit geldt zowel bij het besparen als het duurzaam opwekken van energie. Ook als launching customer, als handhaver van regels en als voorlichter is er een rol voor de gemeente weggelegd. Bij dit voorstel is de rol van de gemeente als ruimtelijk ordenaar aan de orde.

De gemeente kan bij projecten van algemeen belang een actief grondbeleid voeren. Dit betekent aankoop en –als minnelijke verwerving niet mogelijk is– desnoods onteigening. Met de energietransitie is onmiskenbaar een algemeen belang gediend. Bij de realisatie van energieprojecten binnen de concentratiegebieden voor zonne- en windenergie wordt echter eerder een stimulerende dan een initiërende rol voor de gemeente voorgestaan. En daar waar al sprake is van grondbezit, ligt een faciliterende rol meer voor de hand dan de rol van realisator.

5. *Financiële participatie van de gemeente in windprojecten op zee/in Duitsland is geen alternatief voor de aanwijzing van locaties voor zonne- en windenergie in Enschede.*

De afgelopen maanden hebben velen gevraagd waarom de gemeente financieel niet participeert in windenergieprojecten op de Noordzee of in Duitsland. Daarmee suggererend dat hiermee dezelfde bijdrage wordt geleverd aan het klimaatvraagstuk als bij plaatsing van windturbinesbinnen de gemeentegrenzen.

Onze energiedoelstelling komt er echter niet eerder door binnen handbereik. We hebben er namelijk voor gekozen om onze doelstelling (12 % hernieuwbare energie in 2030, respectievelijk 27 % hernieuwbare energie in 2050) te verbinden aan opwekcapaciteit op Enschedese bodem. Ook inhoudelijk zijn er kanttekeningen bij financiële participatie in windenergieprojecten op de Noordzee:

- Het Energieakkoord dat in 2013 werd gesloten gaat er vanuit dat er zowel op land als op zee een opgave voor windenergie aanwezig is. Alle bronnen moeten worden ingezet om de nationale klimaatdoelen te halen.
- Investerings van de gemeente in energieprojecten zijn alleen zinvol als die investeringen anders zouden zijn uitgebleven.

6. *Verwachte technologische ontwikkelingen zijn geen excuus om pijnlijke beslissingen uit te stellen.*

De afgelopen 10 jaar is er veel mogelijk geworden, wat daarvoor onmogelijk leek. Denk aan de kostprijsontwikkeling van zonnepanelen. Verwacht mag worden dat voortschrijdend technologisch inzicht in de toekomst tot nieuwe oplossingen gaat leiden op het vlak van energie en klimaat.

Tijdens de slotavond werd gewezen op mogelijkheden van een thoriumcentrale. Een thoriumreactor is een kernreactor die kernsplijting van uranium-233, ter plaatse geproduceerd uit thorium, als energiebron gebruikt. Van thoriumreactoren wordt gezegd dat ze inherent veilig zijn en veel minder en minder gevaarlijk radioactief materiaal produceren. Het gebruik van thorium in kerncentrales is nog in een experimenteel stadium. Er moeten nog technologische hindernissen worden overwonnen en het kan nog tientallen jaren duren voordat er een functionerende thorium reactor is.

Voor ongefundeerd techno-optimisme willen we waarschuwen. Al was het maar omdat we het ons niet kunnen permitteren om te wachten op 'de beste' oplossing. Daarvoor is het klimaatprobleem te urgent.

7. *Gedurende de verbouwing is de winkel open.*

De campagne 'Enschede wekt op' maakte onderdeel uit van de voorbereiding van een structuurvisie energie (Energievisie). Een structuurvisie is een strategisch beleidsdocument. Door vastlegging van het beleid in de structuurvisie ligt de koers vast.

Dit roept de vraag op hoe om te gaan met initiatieven en plannen die ontstaan voordat de structuurvisie wordt vastgesteld. Voorgesteld wordt om in voorkomende gevallen dit soort bouwvoornemens niet aan te houden tot het beleid helemaal is uitgekristalliseerd, maar deze zelfstandig op aanvaardbaarheid te toetsen. Voor de Usseler Es betekent dit dat de ontwikkeling van het gebied ter hand zal worden genomen, zodra de gemeenteraad zich hierover in positieve zin heeft uitgelaten.

8. *De bijdrage van Twence aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente is groot en zal de komende jaren nog in belang toenemen.*

In 2015 leverden de biomassa-elektriciteitscentrale en de afvalenergiecentrale tezamen 325 Gwh duurzaam geproduceerde elektriciteit aan het elektriciteitsnet. In dezelfde periode werd daarnaast 166 Gwh aan warm water voor het warmtenet in Enschede en 469 Gwh stoom aan Akzo geleverd. Twence is daarmee de grootste producent van duurzame energie in Overijssel. En daar zal het de komende jaren niet bij blijven.

Op 10 februari werd de eerste schop in de grond gezet ten behoeve van de realisatie van een zonnepark van 4 hectare, dat binnen de hekken van het eigen terrein zal verrijzen. In behandeling is verder een aanvraag

van Twence die voorziet in de realisatie van een zonnepark met een oppervlakte van nog eens 20 hectare. De situering van dit park is direct ten noordwesten van de huidige bedrijfslocatie gedacht. En op 3 februari tekenden Koninklijke Grolsch, Apollo Vredestein en Twence een intentieverklaring voor onderzoek naar de aanleg van een stoomnetwerk voor industriële bedrijfsprocessen. Het gaat om een haalbaarheidsstudie naar de mogelijkheden van een stoomleiding vanuit de biomassa-energiecentrale van Twence naar beide andere bedrijven. Tenslotte zijn er ook oriënterende gesprekken gestart over de realisatie van één of meer windturbines op de bedrijfslocatie van Twence.

9. *In de structuurvisie energie (Energievisie) zullen geen locaties worden aangewezen voor de realisatie van grote windparken.*
Het Enschedese buitengebied telt twee locaties die zich lenen voor de realisatie van een windpark van enige omvang. Het gaat daarbij om een gebied ten zuiden van Het Rutbeek en ten noordwesten van het Aamsveen. Externe adviseurs (HNS Architecten en Pondera Consult) hebben in overweging gegeven daarvan gebruik te maken. En ook een meerderheid (63 %) van de respondenten die de enquête van Tubantia invulden bleken een voorkeur voor clustering van windturbines op twee locaties te hebben.

Wij kiezen er echter voor deze gebieden in de structuurvisie energie (Energievisie) niet aan te wijzen als concentratiegebied voor windenergie, omdat het draagvlak daarvoor onder de bewoners van het buitengebied ontbreekt.

10. *Alleen ga je sneller, samen kom je verder.*
Bij 'Enschede wekt op' is burgerparticipatie belangrijk. De voorbereiding van besluiten neemt daardoor soms wat meer tijd in beslag. Ervaringen elders in het land leren dat die investering zich later terugbetaalt. Voor de maatregelen ontstaat eerder begrip. En sceptatie en draagvlak worden eerder bereikt.
11. *De bouw van windturbines op bedrijventerreinen kan consequenties hebben voor de gebruiksmogelijkheden van belendende percelen.*
Door de bouw van windturbines op een bedrijventerrein kunnen de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden voor omliggende bedrijfsperven worden beperkt.

Bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen

Dit bestuursvoorstel is een direct gevolg van de vaststelling van het Actieplan duurzaamheid. Het voorziet onder meer in de aanwijzing van concentratiegebieden voor zonne- en windenergie.

Kosten, opbrengsten, dekking

De kosten die samenhangen met dit bestuursvoorstel hangen enerzijds samen met de totstandkoming van de structuurvisie energie (Energievisie) en bestaan anderzijds uit de gevolgen die het aanwijzingsbesluit heeft voor gemeentelijk vastgoed (grondexploitatie bestemmingsplan Usseler Es).

De gemeentelijke kosten die samenhangen met de ontwikkeling van de structuurvisie energie (Energievisie) bestaan kort samengevat uit de volgende posten:

<u>Kosten ontwikkeling structuurvisie</u>	in €
Aanpassen website	5.000
m.e.r.-adviseur	50.000
Advies financiële participatie	10.000
Landschapsarchitect	27.000
Kosten commissie m.e.r.	22.500
Slotavond	5.000
Diversen	<u>3.000</u>
Totaal	122.500

Deze kosten kunnen deels gedekt worden uit het budget duurzaamheid (72.500 euro) en komen deels ten laste van de beschikbare budgetten in het eindproduct Ruimtelijke Ordening (50.000 euro).

De financiële gevolgen van de terbeschikkingstelling van gronden op de Usseler Es voor de realisatie van een zonnepark zullen nader in beeld worden gebracht.

Communicatie

Dit voorstel is een uitvloeisel van een uniek participatietraject "Enschede wekt op". Een campagne op initiatief van de gemeente Enschede met als doel het gesprek over lokale opwekking van duurzame energie met de inwoners op gang te brengen en te laten plaatsvinden. Deze campagne is gestart in september 2016 en heeft iets meer dan een half jaar geduurd. De laatste vier maanden is hierin samengewerkt met de stadsredactie van Dagblad Tubantia en met de regionale omroep Enschede FM, wat op zich uniek is. Een lange reeks van artikelen en berichten via krant, de website www.enschedewektop.nl en de daarbij horende social media, de gemeentelijke website en de daarbij horende facebookpagina en twitteraccount, ondersteund door de communicatiekracht van het dagblad en de omroep, leverden een groot aantal boeiende reacties op en een enorm aantal ingevulde enquêtes (in totaal ruim 2100 enquêtes). Wekelijks was er nieuws te melden. Ook de bijeenkomsten met bewoners werden goed bezocht. Die bijeenkomsten werden gebruikt om ideeën die leefden in de samenleving op te halen. Aan de hand van fictieve scenario's is de discussie op gang gebracht en op gang gehouden. Een slot-event op 15 februari vormde de passende afsluiting: alle belangenpartijen kwamen nogmaals aan bod in een live televisie-uitzending met live publiek en dat leverde zo een treffende samenvatting op van het 'gesprek met Enschede' over duurzame energie. Dit voorstel is eigenlijk een vertaling van wat de inwoners van Enschede hebben teruggegeven aan het college.

Vervolg

Nadat er ten aanzien van dit voorstel een besluit is genomen, zijn de volgende vervolgstappen aan de orde:

- Nader beoordeling geschiktheid van locaties voor zonne- en windenergie d.m.v. een milieueffectrapportage en nader onderzoek naar haalbaarheid van deze locaties. De betrokkenheid van de gemeenteraad bij het opstellen van het milieu-effectrapport bestaat uit de vaststelling van de notitie Reikwijdte en detailniveau. Dit is, kort gezegd, een plan van aanpak voor het uit te voeren onderzoek.
- Nader onderzoek naar haalbaarheid en de gevolgen van de realisatie van een zonnepark op de bolling, c.q. de krans van de Usseler Es. De resultaten daarvan worden u in juni/juli van dit jaar ter bespreking aangeboden. Op basis daarvan zal u worden gevraagd een voorkeur uit te spreken voor het bouwen van een zonnepark op de bolling of de krans van de Usseler Es.
- Opstelling, terinzagelegging en vaststelling van de structuurvisie energie (Energievisie).

Bijlagen

1. Nota Enschede wekt op
2. Infographic windenergie
3. Inspraakverslag inloopavond Usseler Es
4. Resultaten energiebeleid 2016

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

De loco-Secretaris, de Burgemeester,
E.A. Smit dr. G.O. van Veldhuizen

Besluit

Van de Raad van de gemeente Enschede, gelezen het voorstel van Burgemeester en Wethouders van

Vastgesteld in de vergadering van _____

De Griffier, de Voorzitter
R.M. Jongedijk dr. G.O. van Veldhuizen

